

התחלה וסוף **חדשות**

השוואה בין גיליונות "חדשות" בשבוע הראשון (ב'1984) ובשבוע האחרון (ב'1993) מלמדת על הדרך הארוכה שהעתון עבר – עד לסגירתו

אלה קוה

כנובמבר 1993). המאמר יטען כי במהלך תשע ויותר שנות קיומו, שינה "חדשות" את תדמיתו מן הקצה אל הקצה, ומצהובון המעודד וולגריז וצעקנות, ללא עמדות פוליטיות או ערכים מוצהרים, הפך להיות עתון בעל ערכים ליברליים, פמיניסטיים ושמאלניים שבאו לידי ביטוי בכל עמודי העתון ובמסר הכללי שהוא העביר.

מדוע הוגדר "חדשות" כעתון צהוב?

ימים אחדים לאחר הופעת "חדשות", ניתן היה לקרוא עליו בעתונים האחרים ביקורת מגוונת. נקודת המוצא היתה ש"חדשות" שייך לז'אנר העתונות הצהובה, והוא הושווה לעתון "כילד" המערב גרמני.

תום שגב כתב ("כותרת ראשית", 7 במרס 1984):

לפי שעה היו ב"חדשות" יותר סיפורי רקע צבעוניים מאשר חדשות של ממש. שני הגיליונות הראשונים מעידים על כך שלעורכי "חדשות" אין דיעה טובה ביותר על קוראיהם. הם כותבים עבורם מלמעלה למטה. ההנחה היא שלקוחות העתון אינם רוצים ואולי אינם יודעים לקרוא. ההנחה היא שאין הם יודעים ואולי אינם רוצים להבדיל בין ידיעות פוליטיות לבין ידיעות צבע, פלילים וספורט וכי הם מעדיפים את אלה על הידיעות הפוליטיות. אני מסופק אם משהו מכל אלה יסייע לקוראי "חדשות" להבין את הבעיות האמיתיות העומדות בפני החברה הישראלית ולבחון אותן באורח ביקורתי.

לעומת זאת, כתב יצחק רועה ("העיר", 9 במרס 1984):

לאחר שני ימי עיון ראשונים נראה ש"חדשות" לא זנח את עיקרי החדשות ולא עירבב ערכים גס מדי מרכיבים שהעתונות הטבלואידית נטתה מאז ומתמיד להעלות מתחתיות השוליים אל פסגות העמוד הראשון והכותרת הראשית. אפשר לומר שיכולת למצוא ב"חדשות" את עיקרי האינפורמציה בעלת הערך הציבורי-פוליטי ואפילו אי אלה הבזקים של הערכה ופירושה. ידיעות השוליים לא השתלטו על העתון.

להערכתי, ל"חדשות" בצאתו היה גוון סנסציוני בהשוואה לשאר

גיליוני הראשון של העתון "חדשות" יצא לאור במרס 1984. עתוני ערב מעטים ביותר יצאו במדינת ישראל מאז היווסדה ולכן היתה הופעת "חדשות" אירוע תקשורתי כה משמעותי. עוד לפני יציאתו היה ברור כי העתון יחולל מהפך במפת התקשורת הישראלית. בעצם קיומו הוסיף "חדשות" זווית ראייה חדשה על השתיים העיקריות שהיו קיימות (אלה שיוצגו על ידי "ידיעות אחרונות" ו"מעריב"), וכן נוסף מוצר חדש לשוק לקוחות שהיקפו נשאר כשהיה. יש לזכור שבתקופה המדוברת – 1984 – היתה התקשורת בארץ מצומצמת בהרבה מהיקפה כיום, הטלוויזיה הישראלית עברה משחור לבן לצבע מלא רק בפברואר 1983, ערוץ 2 עדיין לא שידר (על כבלים כמובן אין מה לדבר) ופוטנציאל המפרסמים והמודעות בעתונות היה גדול בהרבה מגודלו היום.

כבר בתחילת דרכו יצר העתון תקדים במספר תחומים. העיצוב הגראפי שלו היווה חידוש, ולדעת רבים יצר לעתון תדמית של צהובון, המיועד לקהל מסוים. בתחום יחסי העבודה בחרו הנהלת העתון והמ"ל (עמוס שוקן) לחתום עם העובדים חוזה עבודה אישיים – לראשונה בתולדות העתונות בארץ. התלטה זו עוררה את זעם אגודת העתונאים, וחבריה, בשיתוף אגודת פועלי הדפוס, יצאו להפגנות סוערות אשר היקשו על הפצת הגיליון הראשון, עד כדי כך שהיה צורך להוציאו מגג בניין בית הדפוס בחולון במסוק. מהומה זו גרמה לתפוצה גדולה יותר של העתון בימיו הראשונים ואף לביסוס תדמיתו כעתון צעיר ומורד.

במאמר זה אנסה להראות את תהליך השתנות "חדשות" בתחומי המבנה, התוכן, העיצוב הגראפי, התדמית, ובדיקת קהל היעד אליו כוון. ניתוח זה, שמובא כאן בתמציתו בלבד, יסתמך על הגיליונות שיצאו בשבוע הראשון לקיום "חדשות" (4-11 במרס 1984), ובשבוע שקדם לסגירתו, קרוב לעשר שנים מאוחר יותר (23-29

המאמר מתבסס על עבודה שנכתבה בחוג לספרות עברית באוניברסיטת תל אביב, בהדרכת ד"ר מנוחה גלבוש.

חדשות

יש לנו חדשות מבשילד

מדוע שנד הרימוד באן הילדים גבה משנר הרימוד באוניברסיטה? (עמ' 20)

אופנה הצעה עור (עמ' 16)

וודי אלן מגיע (עמ' 5)

"חדשות" – תחילת מרס 1984: כרות פירסום לקראת הופעת הגיליון הראשון

עמודי החדשות נשאר כשהיה, אולם הצטמצם באופן יחסי למספר העמודים הכולל של העתון. מלבד זאת, צורף לעתון "מוסף יומי" שעסק בנושאים אקטואליים, וכן מוסף מיוחד, שפנה מדי יום לאוכלוסיית יעד ספציפית.

הדבר הבולט ביותר במבנהו הכללי של העתון בשבוע האחרון, הוא הסדר והקביעות לעומת אי הסדר ששרר בימיו הראשונים. בגיליונות השונים ניתן לראות הפרדה ברורה בין עניינים אקטואליים, מדיניים וביטחוניים לבין חדשות בענייני פלילים, וכן בין חדשות חוץ לחדשות מקומיות. זאת, לעומת ימיו הראשונים של העתון, כאשר החדשות הוגשו במעין בליל, ללא קו מוביל שיקל על ההתמצאות.

העיצוב הגרפי

העיצוב הגרפי של "חדשות" השתנה בצורה בולטת מהשבוע

העתונים בארץ, אולם אופיו הצהוב ניתן לו, לפחות בשבוע המדובר, בעיקר בגלל העיצוב הפרובוקטיבי, המרמז לעתון קליל באופיו, וכן בגלל טעויות שאפשר לייחסן לחוסר ניסיון. הידיעות עצמן לא היו בעלות אופי סנסציוני, כפי שניתן לצפות מטבלואיד המכבד את עצמו, ואת עמודי השער עדיין תפסו ידיעות בעלות ערך חדשותי שאינו מוטל בספק. לדוגמה, כותרות מהעמוד הראשון של "חדשות" מ-9 במרס 1984: "סוריה: ישראל רוצה לפגוע בוועידת הפיוס"; "אין החלטת ממשלה על נסיגה לזהרני". לעומת זאת, העמודים הפנימיים אכן הוארו באור צהוב, בשל חוסר הפרדה מכוון בין ידיעות ביטחוניות, מדיניות, פלילות, כלכליות ורכילותיות.

עם זאת, צוות הכותבים שהובא לעתון מצמרת העתונות הישראלית בכללותה, ממאיר שלו ויגאל סרנה עד ב. מיכאל ודן בן אמוץ, העיד על שאיפה ליצור עתון קצבי ושונה, לאו דווקא ברמה נמוכה.

הכוונות המוצהרות והמשתמעות מהראיונות, הפירסומות וההכנות לקראת הופעת העתון החדש היו, בעיקר, לגבי אופי החדשות שיתפרסמו בו, ההבטחה לצבע, לדיוק ולכותבים טובים. כוונה נוספת של המו"ל היתה לאפשר חופש ביטוי לכותבים. בגיליון הראשון של "חדשות" לא הופיעה שום הצהרה או אמירה באשר לאופיו העיתודי של העתון שאך זה יצא לשוק.

המדורים והעיצוב הגרפי

על מנת להשוות בין העתון בתחילתו ובסופו, יש לבחון תחילה את מבנהו הכללי, שכן ניתן לעמוד על מדיניותו ואופיו של העתון, גם לפי העריכה והצורה שבה חולקו העמודים בין הנושאים השונים. מיומו הראשון עוצב מבנהו הכללי של "חדשות" בצורה שיתאים לקהל היעד אליו היה מכוון. בימי החול כלל העתון בדרך כלל 32 עמודים. כותרות העמוד הראשון התייחסו לנושאים מדיניים-ביטחוניים, וההפניות שהופיעו אף הן בשער, כיוונו את הקורא לחדשות בנושאים מגוונים: פלילים, אופנה, כלכלה. בעמודיו הפנימיים של העתון, החל מעמוד 2, אפשר היה למצוא כותרות בנושאים שונים ולא ניתן להבחין בחוט מקשר ביניהן. לדוגמה: בגיליון הראשון הופיעה בעמוד 2 כותרת לכתבה בנושא מדיני: "שרים לוהצים לנסיגה נוספת", לצד הכותרת: "אשת קצין בכיר במשטרה התאבדה ביריה". מספר העמודים שהוקדשו לנושאים השונים לא היה קבוע, ומיקום מדורי הספורט והכלכלה השתנה מדי יום בשבוע הראשון.

בשבוע האחרון לצאת העתון, היה המספר הכולל של העמודים (ללא מוספים) מעט גדול יותר מבשבוע הראשון (35 בממוצע) אבל שטח הטקסט הממוצע היה גדול יותר מזה של השבוע הראשון, על חשבון שטח התמונות שהצטמצם כתשע שנות "חדשות". הכותרות בעמוד הראשון עסקו בנושאים מדיניים וביטחוניים. העמודים הבאים היו מסודרים לפי נושאים קבועים שהופיעו בכל יום. מספר

סגנוניים ביותר: הצבעים הדומיננטיים בעמוד הראשון היו אדום וכחול, ולעיתים קרובות נוסף להם גם הצבע הצהוב. גם בעמודים פנימיים של העתון היו תמונות צבע רבות וגדולות ולעומתן מעט חומר כתוב. כן בלט היעדרן של כותרות משנה. מפאת היעדר מסגרות למודעות, או בגלל עיצוב מסוים, חסר סדר וחוקיות, הופיעו הכתבות לצד המודעות, ולא אחת היה קשה להבחין ביניהן. בימיו האחרונים של "חדשות" שונה העיצוב הגרפי (וגם המעצב הגרפי ערן וולקובסקי, שהחליף את שמעון זנדהאוז). הכותרות קטנו וכן גם התמונות. נוספו כותרות משנה (שקודם לא היה להן מקום), ולעיתים קרובות ניתן חלק מהכתבה בהמשך לכותרת או שהכתבה הושמה במסגרת. בראש העמוד הראשון מוקמו הפניות למוספים היומיים. התמונות שהופיעו בעמוד האחרון היו קטנות בהרבה מבתחילת העתון, ולא נתנו את הטון לעמוד כולו.

עיצובו הגרפי של "חדשות" בתקופתו האחרונה איבד את רוב המוטיבים והסנסציוניים שלו. בסוף דרכו שידר העתון איפוק רב יותר, אמינות וכבוד לאוכלוסיית היעד שלו. כן נראה העתון בסופו מאורגן יותר.

מאמר המערכת

בתקופת הבראשית שלו, לא יצא "חדשות" בהצהרות פוליטיות, ואף לא הצהיר על נקיטת עמדה כלשהי. ייתכן, שהדבר נבע מחישוב כלכלי שהינחה את המערכת, שלא רצתה להגביל את תפוצת העתון ולצמצם את קהל היעד שלו, וייתכן שהיה זה חישוב אידיאולוגי שנבע מהשאיפה להצטייר כעתון בלתי תלוי, הפועל ממניעים עתונאיים בלבד. מכל מקום, על רקע זה, מפתיע למצוא בשבוע הראשון של העתון מעין מאמר מערכת שנקרא "מה יהיה?" זהו אמנם מאמר קטן ולא בולט, ובכל זאת נוקט עמדה. על "מה יהיה?" היה חתום מדי יום אחד מאנשי המערכת, ונראה שהיה זה מעין חיפוש דרך המורכב מתגובות אישיות וספונטניות על אירועים אקטואליים.

בשבוע האחרון נשאר מאמר המערכת בעמוד 2 ואורכו גדל אך במעט. הנושאים שהופיעו במאמרים, ותוכנם, העידו על קו פוליטי ברור, עקבי ושמאלני. הנושאים שהועלו היו, בין השאר, מאמר שתמך בהכנסת שרים ערבים לממשלה (26 בנובמבר); בעד הוצאת קבוצת הימין הקיצונית אל מחוץ לחוק (28 בנובמבר); ועל הסכנות על הכוונה לקצר את שירות החובה בצבא לגברים, ועל הסכנות לאי-שיויון חברתי שיגרום צבא קטן ואיכותי (29 בנובמבר).

עמודי החדשות

למרות שריווח החדשות מתיימר להיות אובייקטיבי, הוא מלמד על מדיניות העתון. בחירת הידיעות, הכותרות, והמקום המוקדש להן, מצביעה על שיקול דעתם של העורכים ומכאן גם על דעתם. בשבוע הראשון לצאת העתון כלל העמוד הראשון חדשות בנושאים מדיניים וביטחוניים. החל מעמוד 2, הופיעו כל סוגי החדשות ללא קו מוביל או סדר כלשהו. עמודי החדשות בתחילת

הראשון לשבוע האחרון של קיומו. העיצוב בתחילתו היה חידוש בולט בנוף העתונות בארץ. בתחילת דרכו הכיל העתון תמונות גדולות, בצבע, שהכתיבו את גודל הטקסט והפכו את הקריאה למהירה יותר, המצריכה פחות מחשבה. המעצב הגרפי שמעון זנדהאוז הסביר:

הטלוויזיה הרגילה את הצופים לחדשות המוגשות בצורה הזוהית וצבעונית. עיקרי התפישה העיצובית הנראים היטב בעמוד הראשון הם צבעוניות חזקה, שהושגה על ידי שימוש בתצלומי חדשות צבעוניים וגדולי ממדים, ומשטחי צבע כרקע להבלטת תכנים. הגדלת אותיות הטקסט ואותיות הכותרת הראשית, לעומת צימצום כמות החומר הכתוב, המטרה: למשוך את תשומת הלב באמצעות משיכת העין" (משקפיים, 1987).

המוטיב הבולט בעיצוב "חדשות", מיד עם הופעתו, היה השימוש בצבע (הדפסת פרוצס). אמנם, "ידיעות אחרונות" יצא בצבע בערך חודש לפני כן, אבל הצבע היה רק אדום, בעמודים הראשונים ורק בלוגו ובקווי המסגרות. גיליונותיו הראשונים של "חדשות" היו

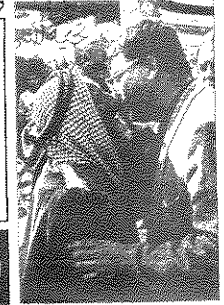
למרות המשבר בשיחות: רבין הורה למשלחת לא להתפטר

ראשי המשלחת לשיחות מסרו לרבין ריחוק פסימי על תוצאות השיחות האחרונות • חוטינו עיטבו בניסגה יגרום לשיפוח רמים • רה"מ יוצא לטיור באירופה • ייתכן פגישה בינו ובין כריסטופר בבריסל • (עמ' 7)

הדמטכיל ממליץ לקצר את שירות החיילים ב-4 חודשים

אם הממשלה תאשר בממשלה מחזור אוקטובר '95 יהיה הראשון שיינהג

קול המצאן של רבין ופלוס פולק
 יעניי היל לטל או שישום
 יאפי של 10 אלא מיתרי
 קצלי יזה הית הששי נג
 יתו יצור הוואו, או השש
 מורל מטיני הית לוסט
 יתו יצור הוואו, או השש
 יתו יצור הוואו, או השש
 יתו יצור הוואו, או השש

החברת המאג
 נוצר בדרכים
 לחתור חיל

האשה הנבגדת שלכה אקדח וירדה לעבד ביתה של המאהבת

הבעל היה מן הדורות האחרונים של המאהבת
 האשה נמלטה מדמקס ונעצרה ונשפחה והתח

המשטרה נגד פורענות
 סיבוב חמישי

טופי כו

"חדשות" - הגיליון האחרון, 29 בנובמבר 1993. אף מלה על הסגירה הצפויה

המדור "ציפורה" היה רחב בהיקפו והשתרע על פני עמוד שלם של העתון. למעשה, לא היתה כנמצא ציפורה אמיתית. את המדור כתבו כתיבים שונים של העתון. הוא שילב מידע רכילותי, ביקורת על התקשורת ואף בדיחות. בכך שצומצם למדור אחד, ויצא מעמודי החדשות, הפך העיסוק ברכילות ללגיטימי, ובצורה שבה נעשה ב"ציפורה", אף למתחכם.

המוספים בשבוע הראשון והאחרון

ההשוואה בין המוספים בשבוע הראשון של "חדשות" לבין אלה שהופיעו בשבוע האחרון שלו, היא קלה, משום שבתחילת העתון לא יצאו מוספים כלל, מלבד "חדשות", שהיה מעין מוסף היתולי-סאטירי, שהופיע כחלק מהעתון. חוסר המוספים עמד בניגוד למצב בעתונים האחרים: "מעריב" פירסם מספר חודשים קודם לכן את "עסקים", מוסף שבועי לכלכלה ולכספים, וכן הוציאו "ידיעות" ו"מעריב" מוספי סוף שבוע ("7 ימים" ו"סופשבוע" בהתאמה). בשבוע האחרון של "חדשות", לעומת זאת, יצאו מוספים יומיים. עובדה זו קשורה בין השאר לדרישת השוק להוציא עתון רב-גוני יותר. ההחלטה על סוג המוסף שיצא היא מעין הצהרה על קהל היעד שאליו רוצה להגיע העתון.

המדור "חדשות" צורף לעתון בגיליונו השלישי (6 במרס 1984). גודלו היה שני עמודים. בהמשך לקו בו נקט העתון, כלל המדור איורים גדולים וצבעוניים, לרבות איור של אשה חשופת חזה. הכותרות גם הן המשיכו את הקו הזהוב: "נתפס המבחר שלא ויתר", ואף החידה שצורפה על משקל חידת הילדים, היתה על רוצח, ובאיור שצורף לה הופיע הנרצח. חלק גדול של המדור הוקדש לביקורת פוליטית חריפה על הימצאות צה"ל בלבנון, בצירוף פירוט מספרי ההרוגים מהעדות השונות שם. מעניין למצוא מדור מסוג זה בעתון שהתיימר שלא לומר אמירה פוליטית כלשהי. בשבוע האחרון לצאתו של "חדשות" נכלל בעתון בכל יום מוסף יומי וכן מוסף מיוחד לאותו יום. ביום שישי כלל העתון מוסף סוף שבוע ומוסף לעיסוקי שעות הפנאי.

מוסף בולט, שצורף לגיליון יום ראשון בתקופתו האחרונה של "חדשות", היה "לחץ", שעסק בבעיות חברתיות. בשער המוסף האחרון פורסמה כתבת תחקיר על כפר ערבי, ג'סר אי-זרקא, שבו מאות מפגרים וחולים, אחוז עצום של אנאלפבטים ושמשולם בו השכר הזעום ביותר במשק.

בעמוד השלישי הופיעה תגובה של שר הקליטה על הגיליון מהשבוע הקודם, שבו פורסם מידע על הפניית עולים להתנחלויות ועל איוש קרואנים ריקים בתחומי הקו הירוק. באותו עמוד הופיעה גם ביקורת על "השמיים הם הגבול", תקליט חדש של נתי לוי (זמר ממוצא מזרחי), שעסקה בביקורת על הביקורת שהופיעה ב"מעריב" וניסתה להתאים את נתי לוי לסטריאוטיפ המזרחי. בתחתית העמוד הופיע כיתוב: "שני העשירונים העליונים בישראל נהנים מ-42% מכלל ההכנסות. העשירונים התחתונים מקבלים רק 6.7% מכלל ההכנסות."

העתון שידרו חוסר דיוק והסתמכו על מקורות לא מהימנים. כן התרכזו העתון בידיעות הפחות חשובות. הגבלת המאמר הזה לשבוע הראשון בלבד של "חדשות", אינה מאפשרת בדיקה אם שיבושים אלה נבעו מחוסר ניסיון ובעיות של מתחילים, או שמא היה זה קו מאפיין. מה שברור, שבשבוע הראשון של "חדשות" היו לו בעיות מהימנות קשות בעמודי החדשות שלו.

בנוסף, הכותרות שהופיעו בראש הידיעות היו סתומות למדי, ומכיוון שגם כותרות משנה לא הופיעו, היה צורך לקרוא את תחילת הידיעה על מנת להבין במה היא עוסקת. לדוגמה, הכותרות כ-5 במרס 1984: "נמאס ללדת באמבולנס", "כבוד לריצפה", "כיסא נוח", "בגד צרפתי, תופרת ישראלית"; "אוכל לא זורקים". כל קשר בין הכותרות הללו לכתבות שמאחוריהן הוא מקרי בהחלט. עמודי החדשות בשבוע האחרון לקיומו של העתון חולקו לפי נושאים ברורים ביותר וסולם החשיבות שלהם היה ברור למדי. ראשית, הנושאים המדיניים, אחר כך הביטחוניים, חדשות היום בארץ, חדשות בעולם, חדשות בורסה, כלכלה ולבסוף הספורט. המהימנות היתה בולטת, וכן היה דיוק בהפניות. הן ציינו מספר עמוד ואת שם הכתב. הכותרות היו ברורות בהרבה ורמזו על תוכן הכתבה, ומאחר שהתמונות קטנו, היה מקום לכותרות משנה.

בקצרה, עמודי החדשות בשבוע האחרון שיקפו את תהליך ההתמתנות שעבר העתון כולו. מהימנות הדיווח עלתה והסדר הנוקשה שבו התפרסמו הידיעות, העיד על קביעת מידוג וסדר חשיבות. בשבוע האחרון ליציאת העתון היה קשה למצוא בעמודי החדשות ידיעות בעלות אוריינטציה רכילותית, וניכרה מגמה ליצור לעתון תדמית רצינית.

רכילות

התחום הרכילותי הוא ערך בסיסי בטבלואידים למיניהם ברחבי העולם, שם הופכות ידיעות רכילותיות לידיעות חדשותיות וככאלה הן מופיעות בעמודים הראשונים. "חדשות" בצאתו, נחשב ל"צהובון". על רקע זה, כדאי לשים לב לעובדה מעניינת: בשבוע הראשון שלו קשה היה למצוא בעמודיו הראשונים ידיעות רכילותיות. עמודים אלה הכילו חדשות פוליטיות או ביטחוניות. בעמודים הפנימיים יותר אפשר היה לקרוא ב-4 במרס 1984, למשל, תחת הכותרת "נשיקה מסוכנת" — את תיאור פרידתו הנרגשת של זוג אוהבים, כשהגבר נעצר על סחר בסמים קשים. גם ב-5 במרס פורסמה כותרת בעלת גוון רכילותי בפרשת תרזה אנגלוביץ' (העוסקת בגופת אשה שהועברה על ידי יהודים חרדים מבית קברות יהודי לבית קברות מוסלמי). הכותרת: "12 שעות עם משפחת אנגלוביץ'" רומזת לטיפול הגולש לעבר הגוון האישי דווקא בנושא כאוב כל כך.

בשנותיו האחרונות, כאשר "חדשות" נחשב לסולידי יותר, התמסד העיסוק הרכילותי בתוך מדור הרכילות "ציפורה" במוסף סוף השבוע. "ציפורה", הפך למוסד של ממש. כותבת המדור נתפסה כרווקה, קטנונית, נוירוטית, מרידה, לא מפרגנת וחדת לשון.

לספורט. בתחילת העתון היה חלק הספורט משמעותי ביותר בימי ראשון, והיווה כמעט מחצית ממנו (10-13 עמודים). נראה שהספורט היה חלק חשוב מהקו הקליל שאפיין את "חדשות" בראשיתו. מעבר לכך, השפה שבה השתמשו הכותבים היתה בסגנון ה"כסאח", וכתורות רבות רמזו על אלימות וכות. בשבוע הראשון נעשה שימוש רב ומכוון (22 כותרות), במילים כמו: קרב, מלחמה, נקמה, סיכסוך, כנופיות, סכין בגב — כלומר בשפה המשדרת כוחניות, אלימות ואווירה של שדה קרב. בסופו — עבר מדור הספורט תהליך התמתנות דומה לזה שעבר על כל העתון. בשינוי התרמית של "חדשות" היה לתחום הספורט תפקיד חשוב. בשבוע האחרון ניכר ניסיון למתן או לגנות את האלימות המתלווה למשחקי הספורט. כן ירד בהרכב מספר הכותרות האלימות (5 כותרות בלבד).

אוכלוסיית היעד

עם צאתו של העתון הוא פנה אל המכנה המשותף הנמוך ביותר, אל אנשים ממהרים, או אנשים המחפשים כותרות גדולות ואינם מעוניינים להתעמק בכותרות. יוסי קליין, העורך הראשי, הצהיר בראיון ("במחנה", 7 במרס 1984), כי "הם רוצים לעניין את 'הקולות הצפים' ולהשתלב בין עתוני הצהריים".

לעומת זאת, בסוף תקופת הופעתו, השתנתה אוכלוסיית היעד של "חדשות". בעוד שבתחילתו התאמץ העתון שלא לנקוט עמדה כלשהי, ועקב כך לא פירסם מאמר מערכת, הרי שבימיו האחרונים המגמה היתה הפוכה: העתון נקט עמדה ובנה לעצמו תרמית מוגדרת. אוכלוסיית היעד השתנתה והעיד על כך העורך הראשי, יואל אסתרון, באחד מהראיונות: "[המדובר] בחתך היותר אינטליגנטי, היותר איכותי, ובמידה רבה גם העירוני יותר" (יאיר שלג, "כל העיר", 3 בדצמבר 1993).

בחינה של מוספי העתון מחזקת את הטענה בדבר שינוי קהל היעד של "חדשות" בסופו. המוספים יועדו לנשים, סטודנטים וחובבי ספורט, אבל צורפו גם מוספים בעלי מסרים חברתיים מובהקים.

אם מסתכלים בנוסף לכך על בחירת הנושאים למוסף סוף השבוע של העתון, ניתן להגיד כי "חדשות" הצטייר כעתון שניסה לקדם את ענייניהן של אוכלוסיות מקופחות, (נשים, ילדים, הומוסקסואלים, מזרחיים, ערבים, עניים ועוד), ונקט קו פוליטי שמאלני בעניינים חברתיים, פוליטיים, וכלכליים. מעבר לכך, האמירה הפוליטית הרחבה יותר, היתה פמיניסטית וליברלית.

קידום ענייני נשים וילדים

בעמודי החדשות של השבוע האחרון אפשר לראות את המשך ביטוי של הקו הפמיניסטי. ידיעות רבות שהופיעו בעמודי החדשות עסקו בנשים וכן בילדים. מספר הידיעות על אלימות נגד נשים וילדים עלה מהשבוע הראשון לאחרון. בעוד שבשבוע הראשון התפרסמו רק שתי ידיעות בממוצע לכל יום בענייני נשים, בשבוע

מתוך עיון בגיליון האחרון של "לחץ" (וגם בגיליונות קודמים של מוסף זה) אפשר בנקל להבחין בנטייה שמאלנית בנושאי מדיניות ביטחונית (ראה הביקורת שהוזכרה לעיל על הפניית עולים להתנחלויות), חברה וכלכלה. עצם הוצאת מוסף מסוג כזה, המעלה בעיות חברתיות, מעידה על נקיטת עמדה פוליטית חד-משמעית.

מוסף סוף השבוע האחרון של "חדשות" שיצא ביום שישי, 26 בנובמבר 1993, מעלה להערכתי נושאים שיצרו מכלול ששיקף תפיסת עולם מסוימת. המוסף נפתח במכתבים למערכת. במכתבים יש כדי לרמוז על תוכן הנושאים הנדונים במוסף, לא בשבוע הגדון בלבד, אלא גם בשבועות הקודמים. אחת מן התגובות היתה על טורה הפמיניסטית של עירית לינור, שהתייחס להשתתפות נשים בסרטים פורנוגרפיים. מכתב נוסף נכתב על ידי רפי ניב, עתונאי הומוסקסואל, המצדד בחשיפה עצמית על הומוסקסואלים.

הרשימה הבאה עוסקת בכתבות שהופיעו במוסף האחרון ויש בה, כמדומה, כדי להעיד על תפיסת העולם של המערכת:

לא רוצה טוק שואו — ירון לונדון הוא אולי מגיש הטוק שואו המושלם, אבל אחרי 30 שנה במקצוע הוא מרשה לעצמו להיות ברוך, מקורי ואירוני כלפי מתחריו במדיה.

לא מאמינים ברגישויות — אחרי עשר שנים, יותר מ-500 גליונות ורק תביעה משפטית רצינית אחת, קיבלו עורכי "דבר אחר" את פרס סוקולוב.

הפואטיקה של השד החסר — מעולם לא היו יחסי הציבור של הסרטן יצירתיים כל כך. הטאבו הוסר, ובמקומו בא גל של יצירות בספרות ובאמנות, בעיקר של נשים שלקו בסרטן השד (מצורך תצלום עירום על עמוד שלם של דוגמנית שעברה כריתת שד).

ילד מעבדה — אין שום דבר מיוחד בכך שנמרוד, בן שלוש, חי בשני בתים, למעט העובדה שאביו הומוסקסואל, אמו לסבית, וכולם מסביב בודקים איך זה עובד. תמיר להב, האב, ואיציק יושע, חבר טוב, כתבו עליו ספר.

אילו קראו לו גפן — למה אביב גפן הוא כוכב ענק, ורן שובל, זמר בן גילו, עדיין לא? בועז שרעבי טוען שגפן הוא חילזון ליד שובל, אבל חילזון מהבית הנכון. ראיון משותף על קיפוח, מתאה ורומנטיקה.

אפשר לראות שהנושאים שהועלו בכתבות אלו וגם במכתבים למערכת עוסקים בהומוסקסואלים, נשים, קיפוח עדתי ובעתונות. באופן כללי ניתן לומר, שניכר במוסף עיסוק בולט באוכלוסיות מקופחות. למעשה, נקט המוסף בימיו האחרונים של "חדשות" עמדה פוליטית וביקש לקדם את ענייני האוכלוסיות שבהן עסק, על ידי העלאת מצוקות או לבטים השייכים לקהילה מסוימת, והבאתם לתודעת רוב האוכלוסיה. קשה להניח שמוסף כזה יכול היה להיכלל בעתון בתחילתו, מבחינת תרמיתו והמסר שניסה להעביר.

בדיווחי הספורט — התמתנות

בתחילתו ובסופו של "חדשות" היו ידיעות הספורט חלק מעמודי העתון, אלא שבסופו יצא בכל יום ראשון מוסף המוקדש כולו

כחורג, כדורסל, פורס, אחריותה הצבאית - סאילו טאמחה בלונדון

ספורט חדשות

מכבי רמת גן קטנה על ג'אמא' (עמ' 27)

שווייץ רצה את הנחמד (עמ' 26)

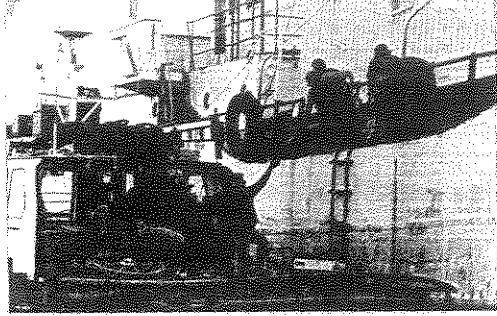
יום התפרסמה הכותרת: "דרמה באילת". בכתבה תוארה מריבה בין תושב העיר לאשתו, שבמהלכה הוכתה האשה והוכהלה לבית החולים. ב־8 במרס התפרסמה הכותרת: "אהבה נוסח רומניה", ובה תואר מעשה סדום ואונס אשה שנסעה לאילת. למחרת (9 במרס) הובאה ידיעה בלשון זו: "חמים וטעים היה לדוריס, תירת מגרמניה, בביתו של מוסטפה בעכו. בני המשפחה התייחסו אלי בחמימות והאכילו אותי". סיפרה לחוקר המשטרה, 'אבל אחרי האוכל מוסטפה אנס אותי'. היחס לנשים, המוצג בכותרות וכייעות אלה, הוא מזלזל ואף משועשע מ"חוויות" האונס, ההטרדות והאלימות שעברו.

הכותרות בשבוע האחרון, לעומת זאת, אינן משאירות בדרך כלל מקום לספק באשר ליחס התקיף כלפי מטרידי הנשים. כמה כותרת לדוגמה: "היום ייחנך מקלט ראשון לנשים מוכות ערביות" (23 בנובמבר 1993); "קנדה תורמת לנשים שנאנסו בסומליה" (28 בנובמבר); "רצח את גיטנו בדקירות סכין לאחר שחשד כי בגדה בבעלה" (20 בנובמבר). גם כותרות המשנה (המובלטות בתוך

התענות שובות ספינת העולם הופיעה. אייבי: זה היום העצוב בחיי

הסגרנה שותה מיס אבל מסרבת לטעון, ורדעו לאייבי קשור. שמונה שעות ללח לספינת המלום לשיקע

הסגרנה שותה מיס אבל מסרבת לטעון, ורדעו לאייבי קשור. שמונה שעות ללח לספינת המלום לשיקע

מיקו לא מקיפה בריח לא ירי כי קיפוחה קנה. במיליון שעות עובדה עובדה בריחית המולדת

לא רצתה להעיר אף אחד, וילדה בסלון

לבעלים היה חסר: אישור, והיונים שהביא הומותו

20 אקדמאים נרבים ימנו בהפגיד מחנה באשדוד החינוך

20 אקדמאים נרבים ימנו בהפגיד מחנה באשדוד החינוך

הימנו, ספורט תלמי תל

הימנו, ספורט תלמי תל

שפיר: יושב באילת באשדוד לעשר ארבעות

שפיר: יושב באילת באשדוד לעשר ארבעות

העמוד האחרון - דוגמה מהשבוע הראשון: תצלום ענק המוקדש לספורט

האחרון התפרסמו 2.85 ידיעות בנושא זה. כך גם בנושאי ילדים: בשבוע הראשון התפרסמו 0.42 ידיעות בממוצע בכל יום, ובשבוע האחרון 1.6 ידיעות בממוצע. כך בעמדי התרשות, ויש לזכור את המוספים שהופיעו בשבוע האחרון ויועדו ספציפית לאוכלוסיות אלה: "מאמי" - המוסף להורים וילדים, ו"שנות התשעים" - מוסף לנשים. כן התפרסמו כתבות בנושאים אלה במוסף סוף השבוע.

בראיון עם העורך הראשי, יוסי קליין, הוא העיד כי "מי שנפגע מהעתון הראשון היו הנשים" ("במחנה", 7 במרס 1984). כדאי לבחון את הצורה שבה התפרסמו ידיעות על נשים בתחילת העתון בהשוואה לסופו. בשבוע הראשון, ב־7 במרס, התפרסמה הכותרת: "ניסתה להתאבד ונכשלה". בסוף הידיעה הוזכרה העובדה שהאשה בה מדובר ניסתה להתאבד בעקבות סיכסוך עם בעלה. באותו

העמוד האחרון - דוגמה מהשבוע האחרון: הרבה טקסט, מעט תמונות

חילופי/פיטורי כתבים, רייטינג נמוך בטלוויזיה וידיעות פיקנטיות על אנשי תקשורת. כ-23 בנובמבר 1993 התפרסמה כתבה בעמודי האמצע על העתון האמריקני "VANITY FAIR", כשהתמונות המעטרות את הכתבה לקוחות כפי שהן ממנו. כן התפרסמה באותו יום כתבה על הדחת עורך הירחון "במחנה נח"ל". במוסף "לחץ" (28 בנובמבר 1993), התפרסמה ביקורת על ביקורת לתקליט שנכתבה ב"מעריב". במוסף סוף השבוע הופיעה כאמור כתבה על עורכי המוסף "דבר אחר", שקיבלו את פרס סוקולוב.

אם ננסה לתמצת את מה שעבר על "חדשות" מתחילתו ועד סופו בעזרת בחינת גיליונותיו בשבוע הראשון והאחרון שלו, נגיע למסקנה, שבימיו הראשונים פנה העתון לאנשים ממהרים ואל המכנה המשותף הנמוך ביותר. לעומת זאת, בתקופתו האחרונה פנה העתון לאוכלוסייה בעלת דיעות ליברליות ופמיניסטיות ולאנשים המתעניינים בתקשורת בכלל ובעתונות בפרט.

יתרון וחסרון

סיבות רבות הביאו לסגירת "חדשות". סביר להניח שהשיקול המכריע בסופו של דבר היה השיקול הכלכלי. סיבה חשובה נוספת — ולא מהתחום הכלכלי — שתרמה לסגירת העתון, היתה לדעתי, ש"חדשות" בסופו היה מגובש מאוד, בעל עמדה וחד-משמעי באמירתו הפוליטית הרחבה ובכך פנה לפלח שוק מסוים ולכן מצמצם למדי. זה היה יתרונו אבל גם חסרונו.

הכתבה ומיועדות למשוך את העין), ושאלות הכתבים בכתבות שאינן קשורות לנושאים נשיים, הדגישו את החשיבות שניתנה לקידום נושאים אלה. כך לדוגמה, בכתבה על כוהמייך שעבר בכפר לנגמלים מסמים, בתגובה לשאלת-קביעת הכתבת: "הייתם שוביניסטים ומגעילים", באה כותרת המשנה: "התייחסו לבחורות כמו לחפצים". ודוגמה נוספת בכתבה על המוסף "דבר אחר". בתגובה לשאלת הכתבת: "למה אין לכם עוד נשים בצוות?" באה התשובה: "אני מודה שיש לנו בעיה גדולה: אין נשים, אבל אנחנו מחפשים."

העיסוק בתקשורת

בימי העתון הראשונים עדיין לא ניתן היה להבחין בעיסוק בעתונות ותקשורת כמגמה. הידיעה היחידה בשבוע הראשון היתה סקירה של עתונים בעולם. לעומת זאת, העיסוק בעתונות בתוך "חדשות" בימיו האחרונים היה עקבי למדי. סיקור ידיעות בתחום העתונות הישראלית היווה תקדים, כיוון שבעתונים אחרים ובעיקר בעתוני הצהריים הוותיקים ("ידיעות אחרונות" ו"מעריב"), לא הוזכרו שמותיהם של העתונים המתחרים. "חדשות" התייחס לאמצעי התקשורת האחרים ואף הפך אותם לנושאי כתבות שלמות, ובכך פנה ל"ברנז'ה", כלומר לקולגות, לעתונאים, ולאוכלוסיית יעד המתעניינת ומתמצאת בתקשורת.

במדור הרכילות "ציפורה" של השבוע האחרון, עשר מתוך שלושים ושתיים הידיעות עסקו בדיווחים על אמצעי התקשורת: